

WCZESNA EDUKACJA TYFLOGRAFICZNA I TYFLOKARTOGRAFICZNA W ŚWIETLE BADAŃ I DOBRYCH PRAKTYK

dr Kamila Miler-Zdanowska

Tyflografika – początki nauczania

- Szkoła dla niewidomych w Paryżu (1784) - pierwsze prace nad przetworzeniem rzeczywistości przestrzennej na jej dostępne dotykowo odwzorowanie. Wytłaczano w grubym papierze i kartonie kształty liter, mapy, rysunki itp.

Martin Kunz – opracował tę technologię, jego prace w drugiej połowie XIX w. dotarły do krajów Europy.

1895 rok – Monachium - kongres nauczycieli ze szkół dla niewidomych – dyskusja nad przydatnością obrazka w edukacji niewidomych. Ustalono, że rysunek ma duże znaczenie w dydaktyce i należy go bezwzględnie wprowadzić do szkół dla niewidomych.

Tyflografika – pierwsze badania

- Lata 50-te w Polsce prowadzono pierwsze badania nad przydatnością rysunku wypukłego w kształceniu dzieci niewidomych.
- **Roman Przezwański**, niewidome i ociemniałe dzieci klas I – III. Wyniki badań wykazały, że uczniowie potrafią prawidłowo kojarzyć przedmiot z jego konturową reprezentacją graficzną.
- **Zofia Zaworska** (nauczyciel w Ośrodku dla Niewidomych w Owińskach) przeprowadziła wśród 52 uczniów w wieku 10-16 lat testy, których celem było sprawdzenie, czy obrazek plastyczny daje dziecku wartościowe wyobrażenie o przedmiocie oraz który ze sposobów zobrazowania przedmiotu – konturowy czy plastyczny, jest dla dziecka najlepszy.

Wnioski: obrazki konturowe i plastyczne mogą dać dziecku dość dokładne wyobrażenie przedmiotu. Obrazki plastyczne są łatwiejsze w odczytywaniu, należałoby je zastosować w toku nauczania przed obrazkiem konturowym.

Tyflografika – pierwsze badania

Lata 90-te

Bendych Ewa badania nad warunkami wprowadzania rysunku do edukacji wczesnoszkolnej, 58 uczniów wieku 7-10 lat,

- w nauczaniu wczesnoszkolnym w aktywności poznawczej powinien dominować dotyk obejmujący oraz liniowy,
- powinien być stosowany rysunek wypukły; ponieważ w klasach starszych często stosowany jest rysunek wypukły jako forma upogłądowienia wielu treści programowych w nauczaniu osób niewidomych

Tyflografika – pierwsze badania

- uczniowie klasy wstępnej powinni „odczytywać” rysunek wykonany z różnych materiałów, możliwie przypominających powierzchnię rzeczywistych przedmiotów;
- zajęcia z rysunkiem powinny mieć charakter indywidualny;
- zestawy rysunków powinny przypominać dziecięcą książkę z obrazkami;
- dobór i wykonanie rysunków powinny być opracowane zgodnie z zasadami tyflopedagogicznymi;

Tyflografika

Dziecko widzące zaczyna uczyć się języka grafiki (podobnie, jak języka ojczystego) już w okresie niemowlęctwa.

Podstawowym warunkiem użyteczności grafik dobrze zredagowanych dla niewidomych jest **rozpoczęcie edukacji graficznej niewidomych uczniów w jak najwcześniejszym okresie ich rozwoju**. Tylko czytelnik nauczony „języka grafiki” może czytać i rozumieć informacje przekazywane tym językiem (Bendych 1995, cz. III, s. 151-152)

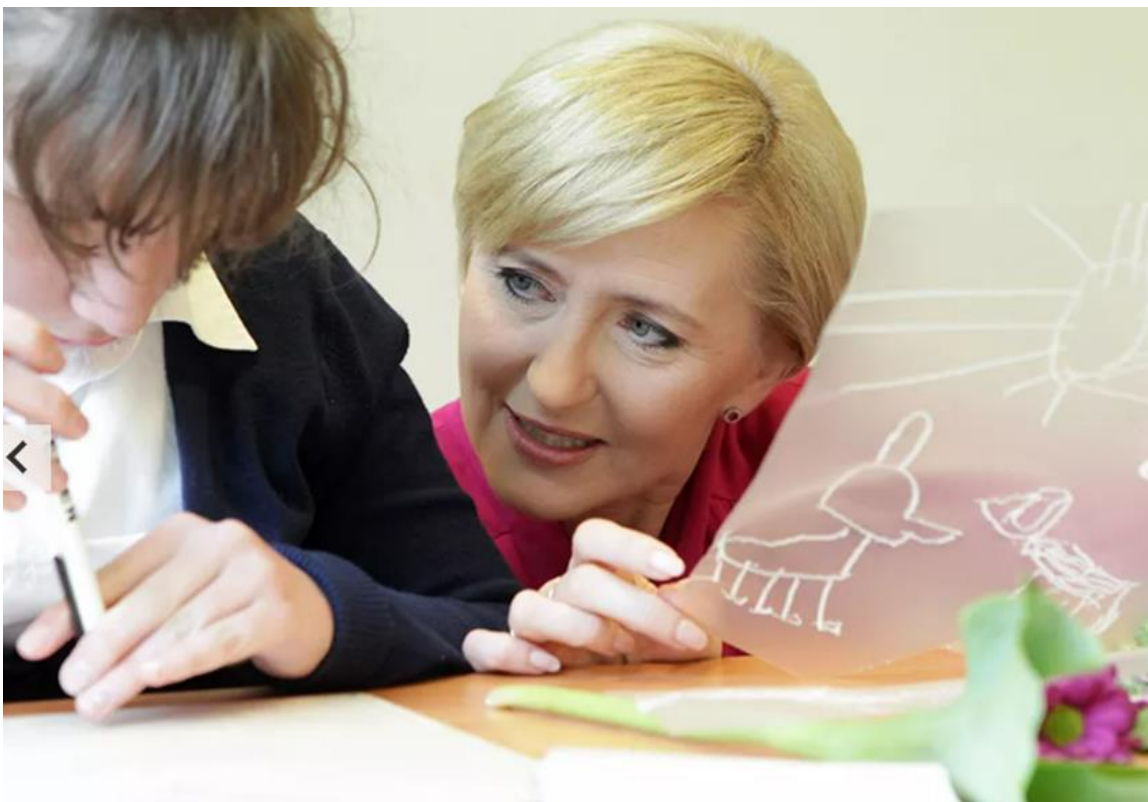

Edukacja tyflograficzna – dziecko niewidome

- Dziecko niewidome nie uczy się grafiki w sposób podobny do dziecka widzącego.
- Edukacja graficzna dziecka niewidomego nie odbywa się spontanicznie.
- Dziecko niewidome ma dużo mniej okazji czytania grafiki, a czytanie jej jest dla niego dużo trudniejsze.
- Dziecko niewidome nie ma okazji do samodzielnego rysowania.

Proces nauczania

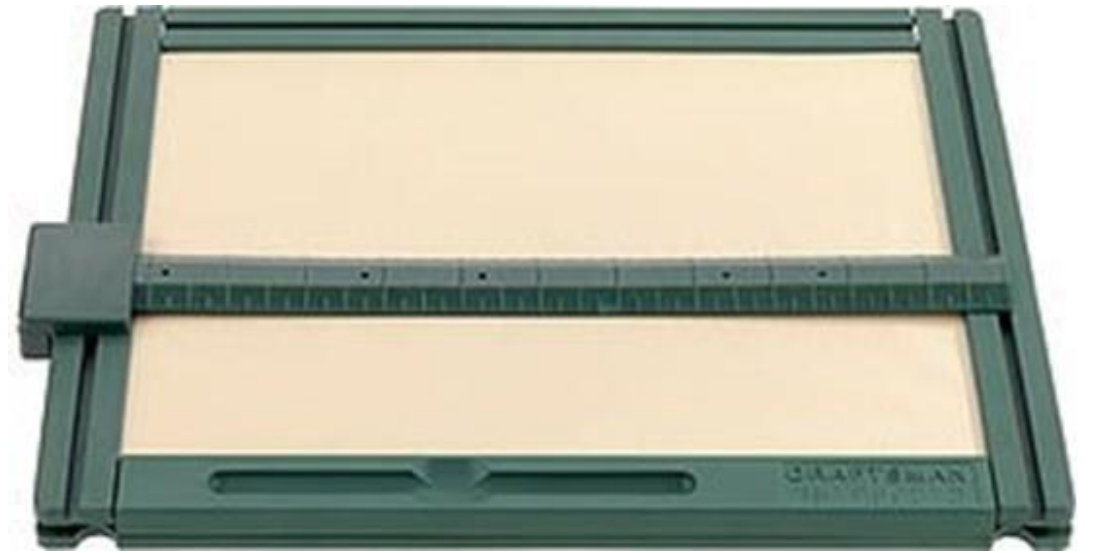
1. Pierwszymi technikami służącymi dziecku niewidomemu do odwzorowania rzeczywistości powinny być techniki trójwymiarowe - modelowanie z klocków, plasteliny, gliny itp.
2. Edukacja graficzna dziecka niewidomego i czytanie ilustracji nie zastąpi bezpośredniego poznania przedmiotów codziennego użytku, obiektów przyrodniczych, roślin i zwierząt, narzędzi i innych wytworów człowieka.
3. Dziecko niewidome powinno mieć możliwość przejścia przez wszystkie naturalne etapy rozwoju ekspresji graficznej.

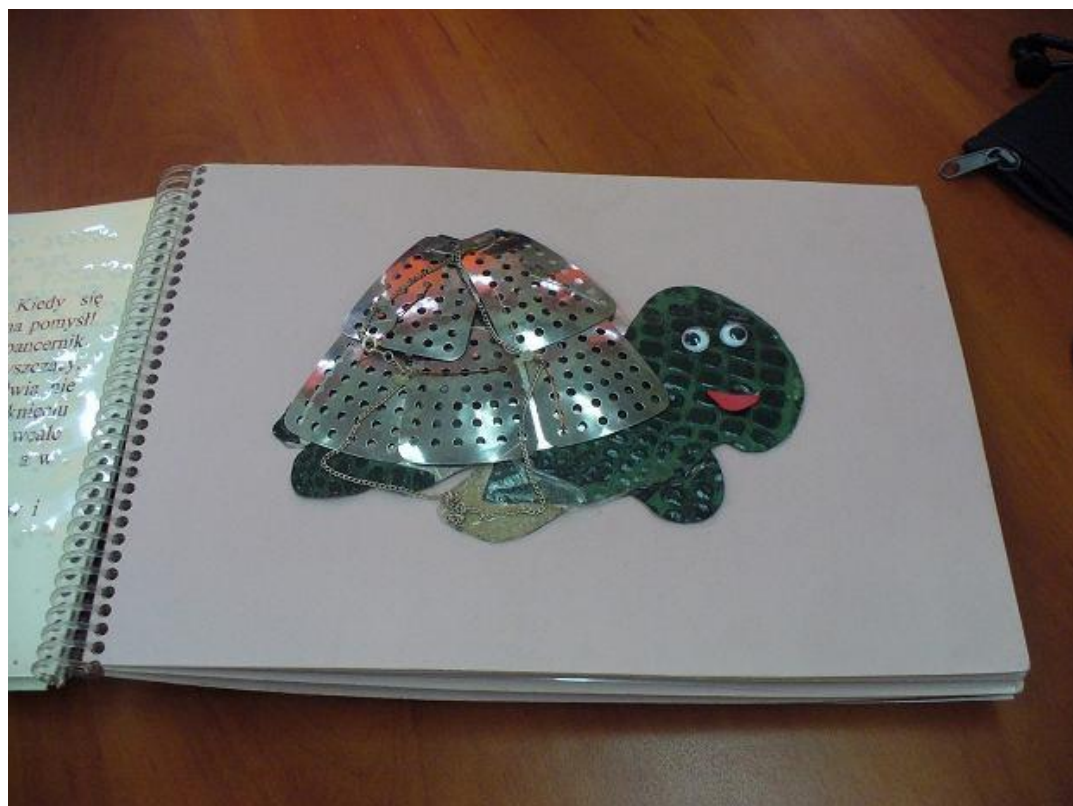

Proces nauczania

Warunki organizacyjne:

- wykwalifikowana kadra (tyflopedagog)
- pomoce dydaktyczne (narzędzia do rysowania, rysunki, tyflografiki itp.)
- liczba uczniów (maksymalnie 4 uczniów)
- edukacja tyflograficzna to rysowanie i czytanie

Edukacja tyflograficzna - przedszkole

Rozwijanie wrażliwości dotykowej, poprzez ćwiczenia manualne:

- manipulowanie różnego rodzaju przedmiotami,
- modelowanie, formowanie prostych kształtów z różnych mas plastycznych (kulka, wałeczek itp.)
- układanie wypukłych kształtów na planszach,
- poznawanie przedmiotów i grafik dotykiem obejmującym, rozpoznawanie i nazywanie oglądanych obiektów

Edukacja tyflograficzna - przedszkole

- ćwiczenia odtwarzania poznanych przedmiotów, obiektów: jabłko, marchewka, gruszka, kotek, laleczka itd.
- ćwiczenia polegające na spłaszczaniu na kartce obiektów wykonanych z gliny, modeliny, plasteliny, tak, by powstała płaskorzeźba. Jest to wprowadzenie do czytania rysunku przedstawiającego przedmioty.

Edukacja tyflograficzna – nauczanie początkowe

- zajęcia z rysunku służą poznaniu grafiki jako języka - sposobu „mówienia” z dzieckiem o przedmiotach i ich układach
- tematem rysowanych i czytanych rysunków powinny być znane dziecku obiekty, najlepiej takie, które można oglądać w czasie zajęć
- nie można na tym etapie używać rysunku do przekazywania dziecku informacji o nieznanym mu obiektach

Edukacja tyflograficzna – nauczanie początkowe

W toku nauczania początkowego powinny przeplatać się zadania:

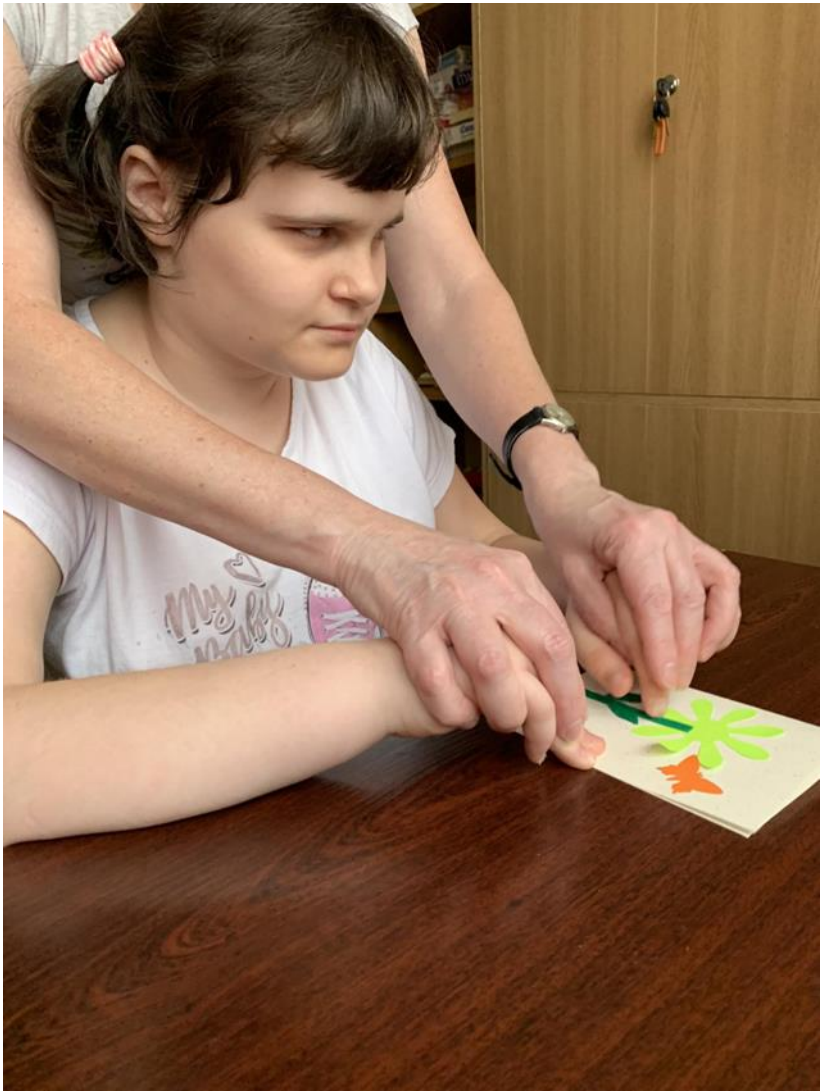
- z zakresu kształcenia technicznych umiejętności rysowania i umiejętności obejmowania wyobraźnią powierzchni arkusza (czytanie rysunków linii i figur, kreślenie linii, figur, tworzenie faktur),
- z zakresu czytania i rysowania rysunków przedstawiających przedmioty znane dziecku,
- z zakresu obejmowania planem coraz większej przestrzeni poczynając od planu powierzchni dostępnej rękom bez przemieszczania się jak plan nakrycia, plan stołu z wielu nakryciami., plan rozmieszczenia innych przedmiotów na stole.

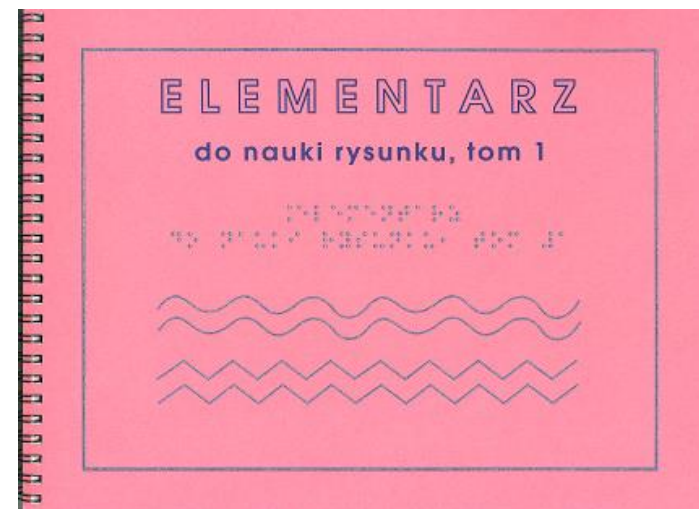
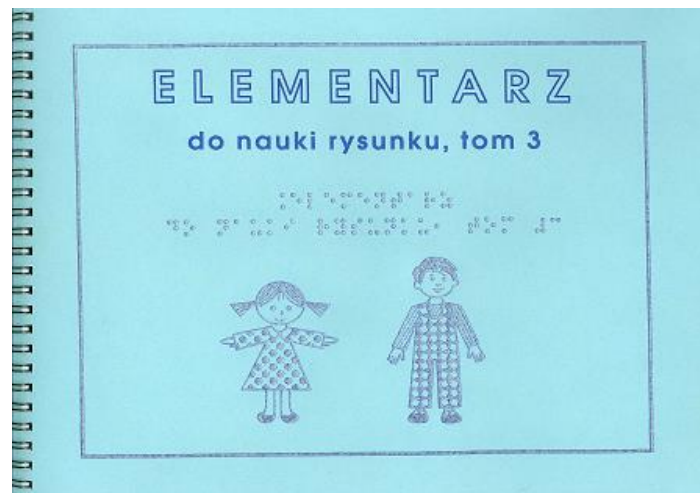
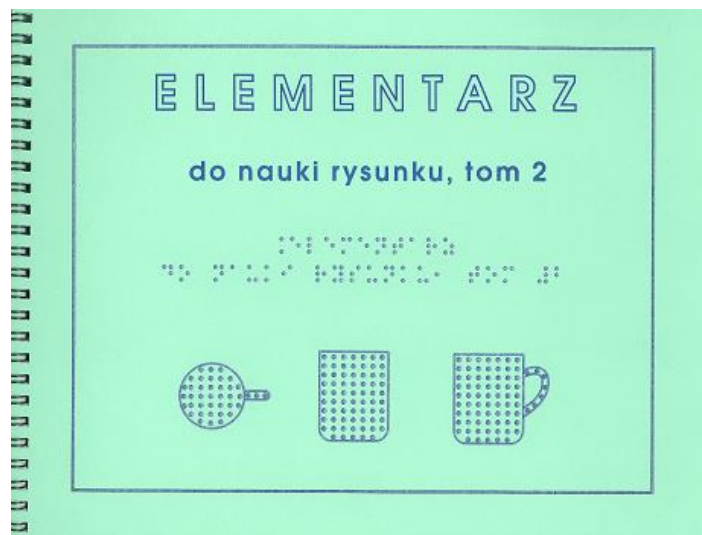
Edukacja tyflograficzna

Nauka czytania rysunku polega na czytaniu pod kierunkiem nauczyciela, który pytaniami, potwierdzeniami i radami pomaga uczniowi w wypracowaniu własnej metody czytania grafiki. Konieczne jest umiejętne stopniowanie trudności.

Oprawa słowna jest konieczna, by ułatwić celowe czytanie grafiki i uzupełnić o informację „niemieszczącą się„ w warstwie graficznej. Oprawą słowną grafiki dla małego dziecka będzie ustne objaśnienie rodzica lub pedagoga.

Elementarze do nauki rysunku

ELEMENTARZ

do nauki rysunku, tom 1

ЭЛЕМЕНТАРНА
ДО НАУКИ РИСУНКУ, ТОМ 1

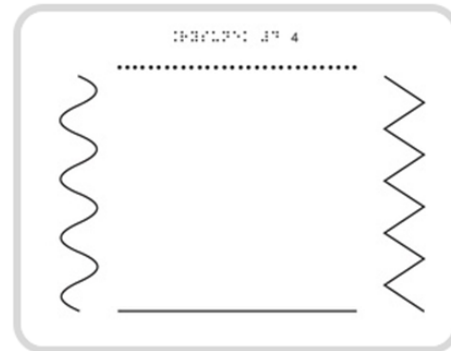
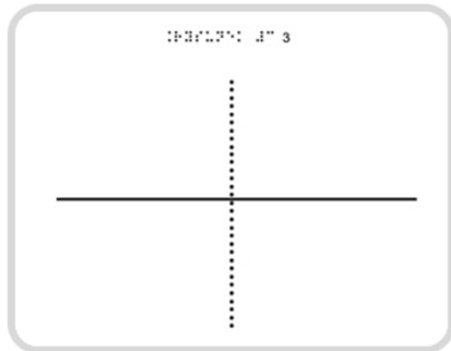
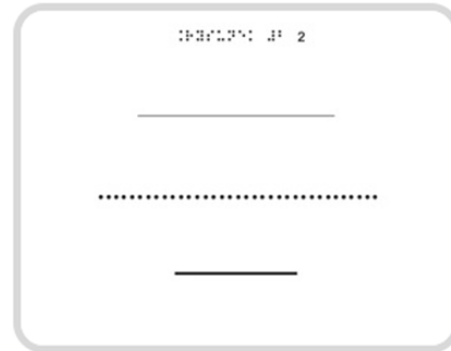

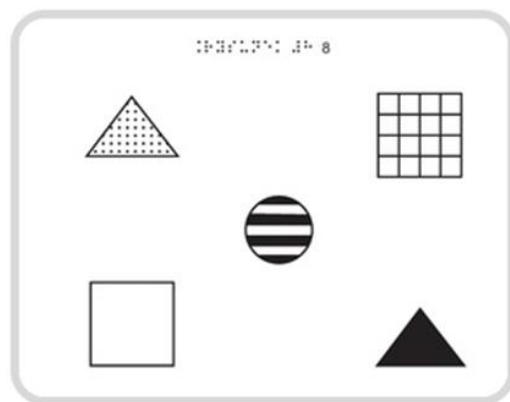
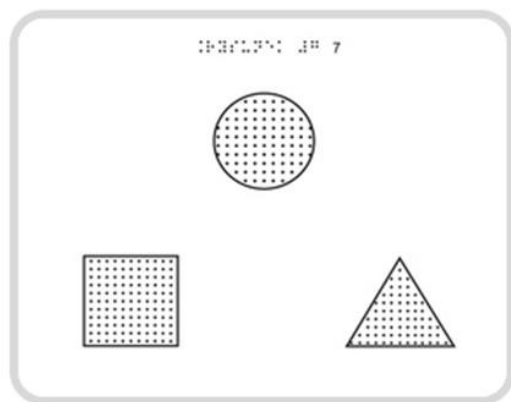
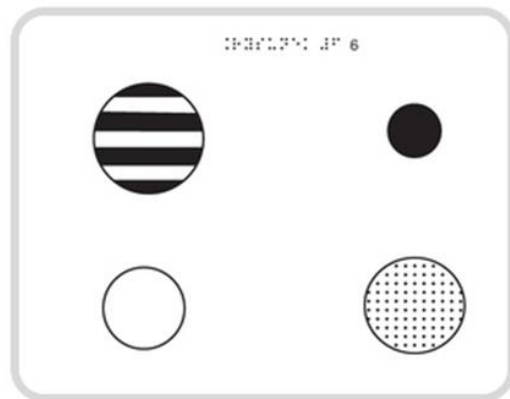
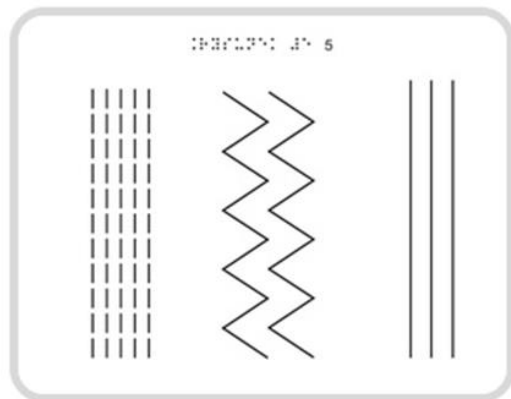
Przykłady ćwiczeń

Pierwszymi rysunkami czytаныmi i wykonywanymi przez dziecko powinny być rysunki jednej lub kilku linii.

Śledzenie na rysunku linii prostych zakrzywionych i łamanych, gładkich, punktowych i przerywanych, cienkich i grubych jest dla małego dziecka atrakcyjną zabawą.

W toku tej zabawy należy nazywać linie i wprowadzać pojęcia przestrzenne.

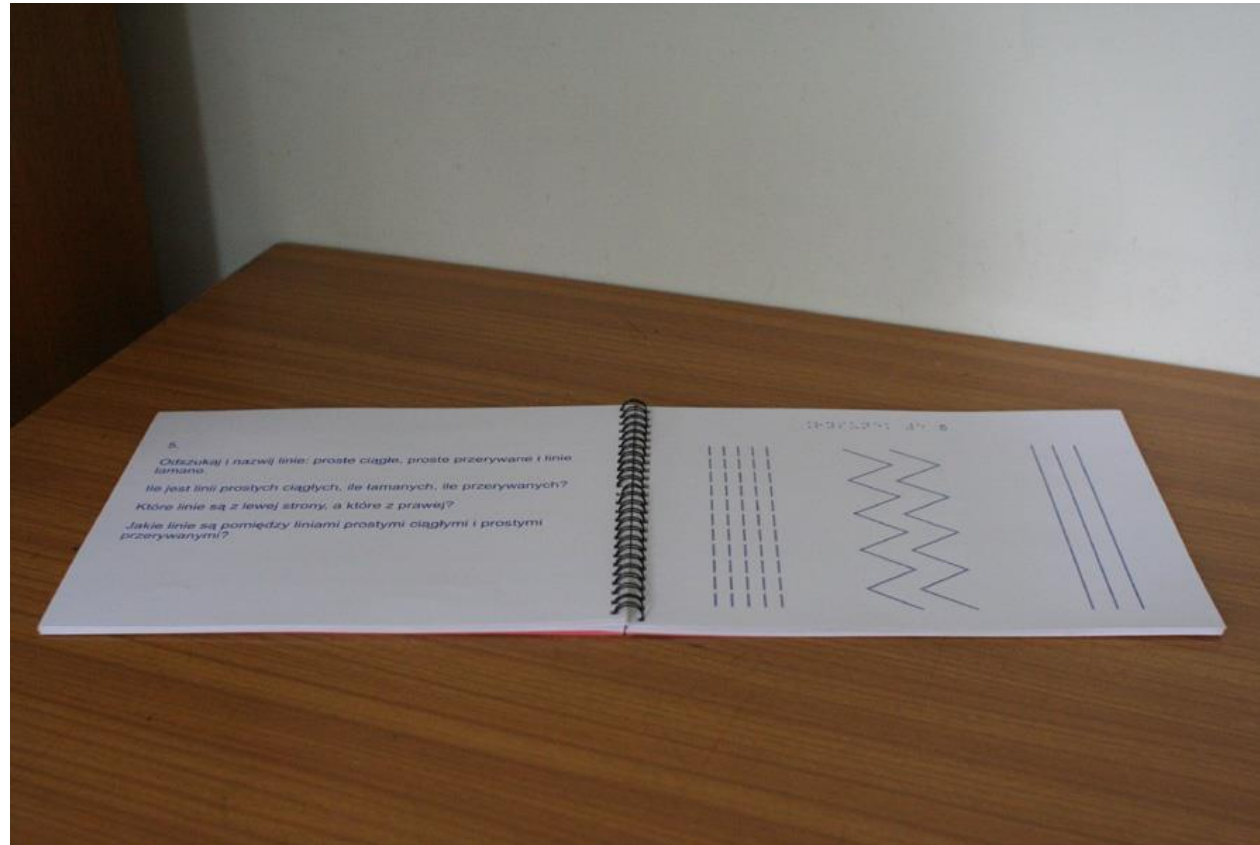

Przykłady ćwiczeń

Następnym etapem powinno być rysowanie i czytanie rysunków prostych figur i znaków (kwadracik, kółeczko, krzyżyk itp.). Wtedy dziecko trenuje sprawność rysowania i umiejętność czytania grafiki, nie borykając się z trudnym problemem reprezentowania przedmiotu przez jego spłaszczony obraz.

Przykłady ćwiczeń

ELEMENTARZ

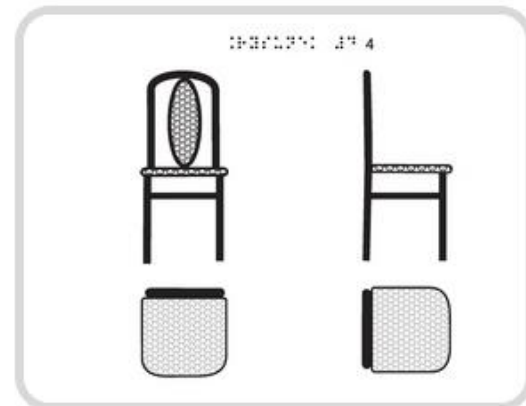
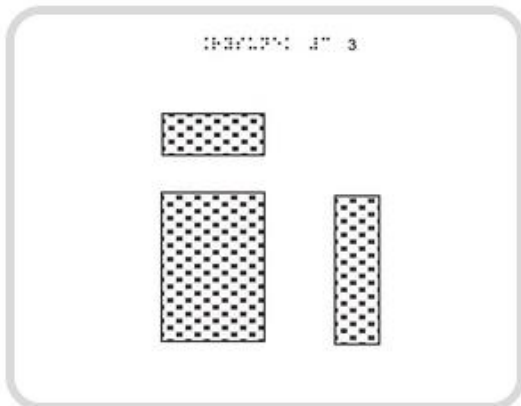
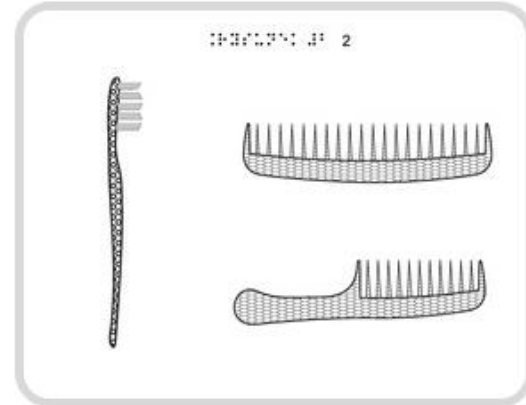
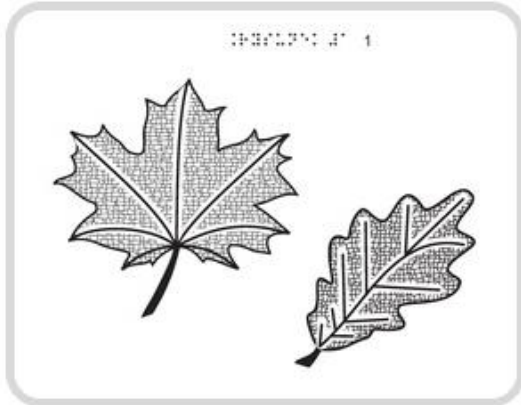
do nauki rysunku, tom 2

Elementarz
do nauki rysunku, tom 2

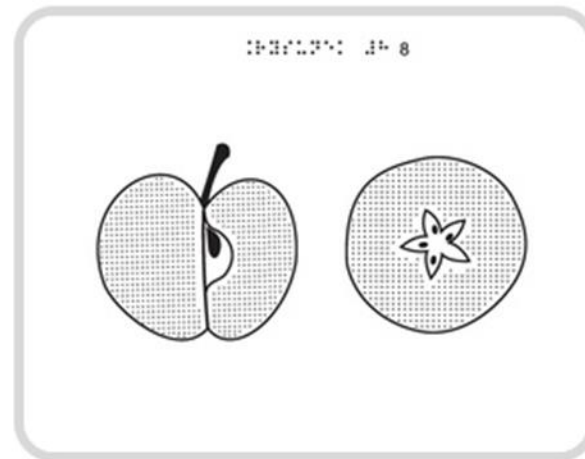
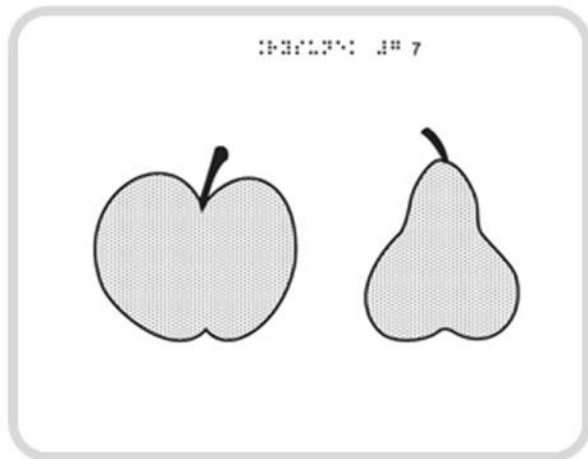
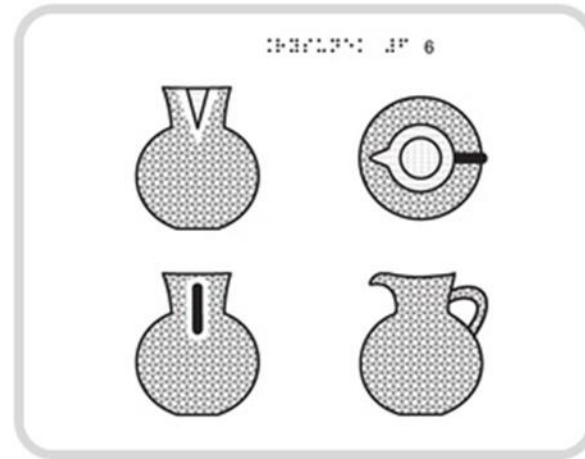
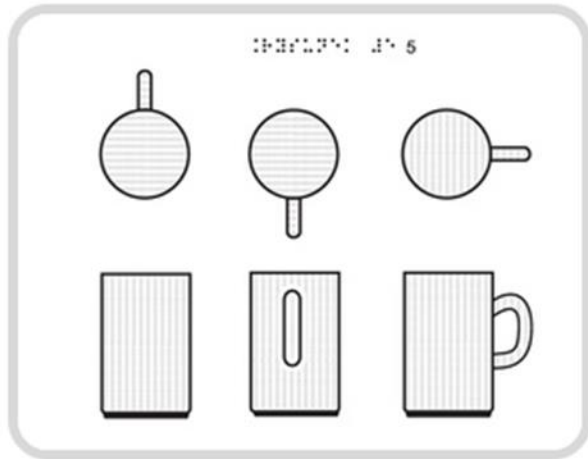

Przykłady ćwiczeń

rysowanie i czytanie rysunków prostych przedmiotów z otoczenia dziecka – grzebyk, sztućce, jesienne liście, talerzyk.

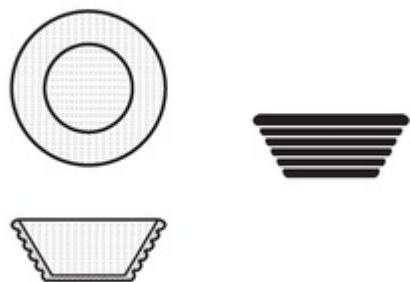

Przykłady ćwiczeń

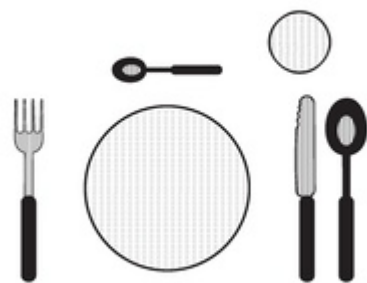

reprezentacje graficzne przedmiotów trudniej kojarzących się z ich płaskim zarysem, jak owoce, warzywa, naczynia. trzeba odróżnić „widok z boku” od „widoku z góry”.

ቅርንጫፍ 9

ቅርንጫፍ 10

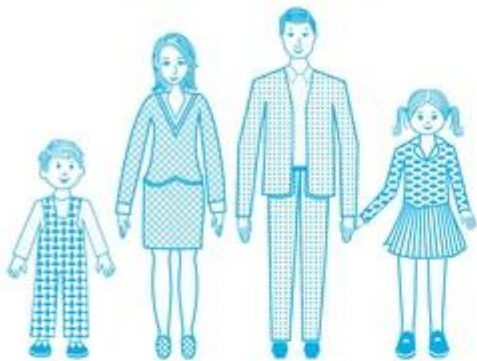
ELEMENTARZ

do nauki rysunku, tom 3

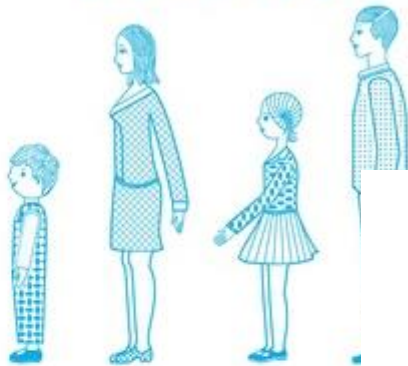
Elementarz do nauki rysunku, tom 3

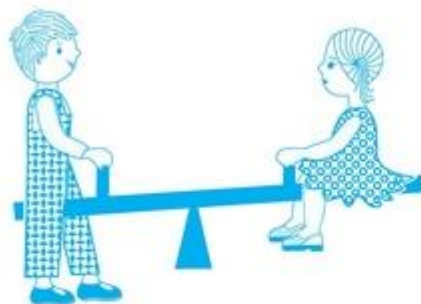
1. Երեւոյնի անդամները

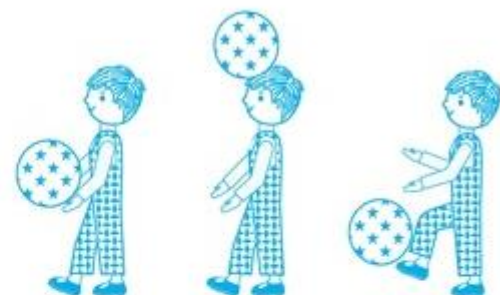
2. Երեւոյնի անդամները

7. Երեւոյնի անդամները

8. Երեւոյնի անդամները

3. Երեւոյնի անդամները

4. Երեւոյնի անդամները

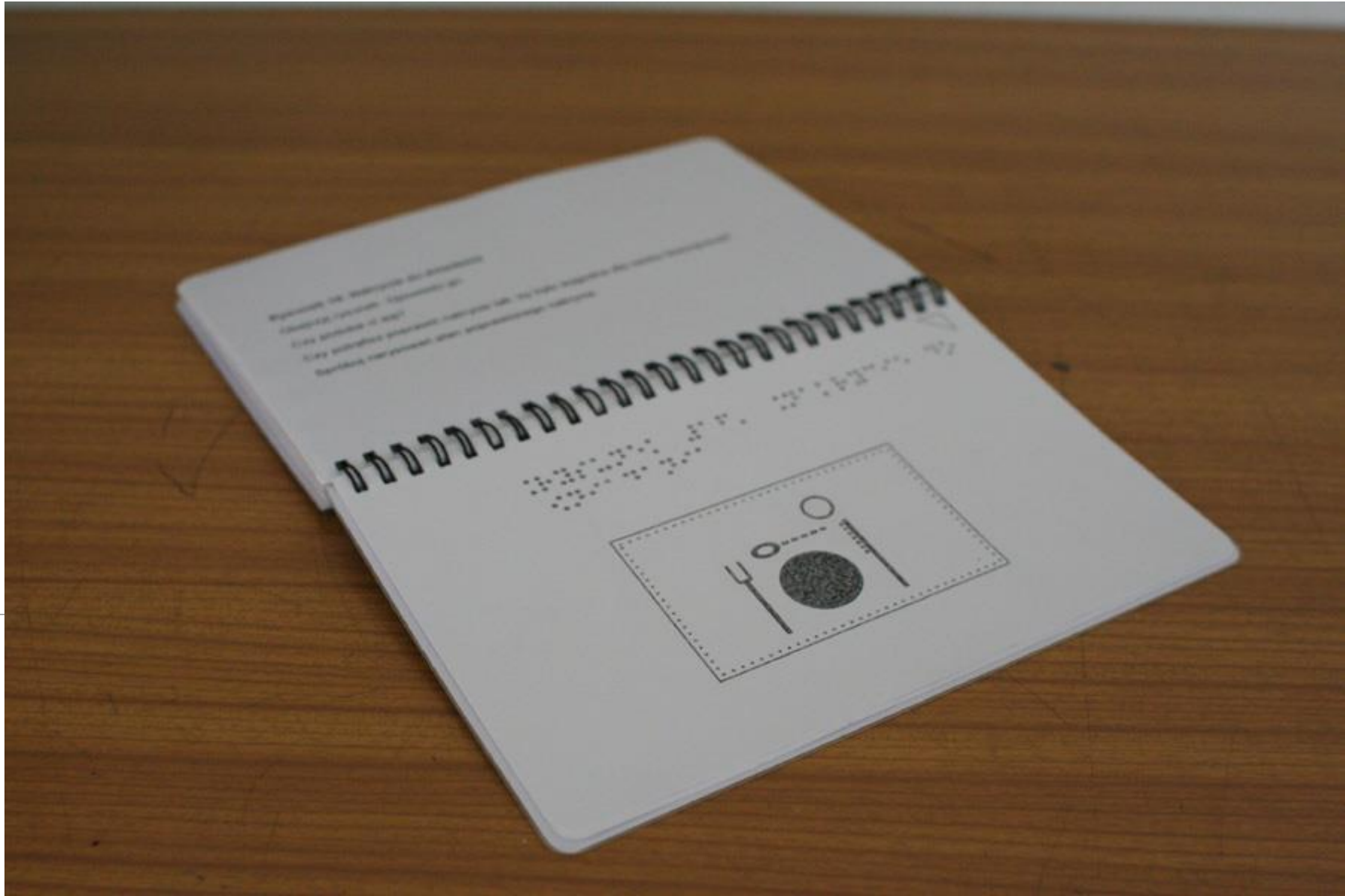

9. Երեւոյնի անդամները

10. Երեւոյնի անդամները

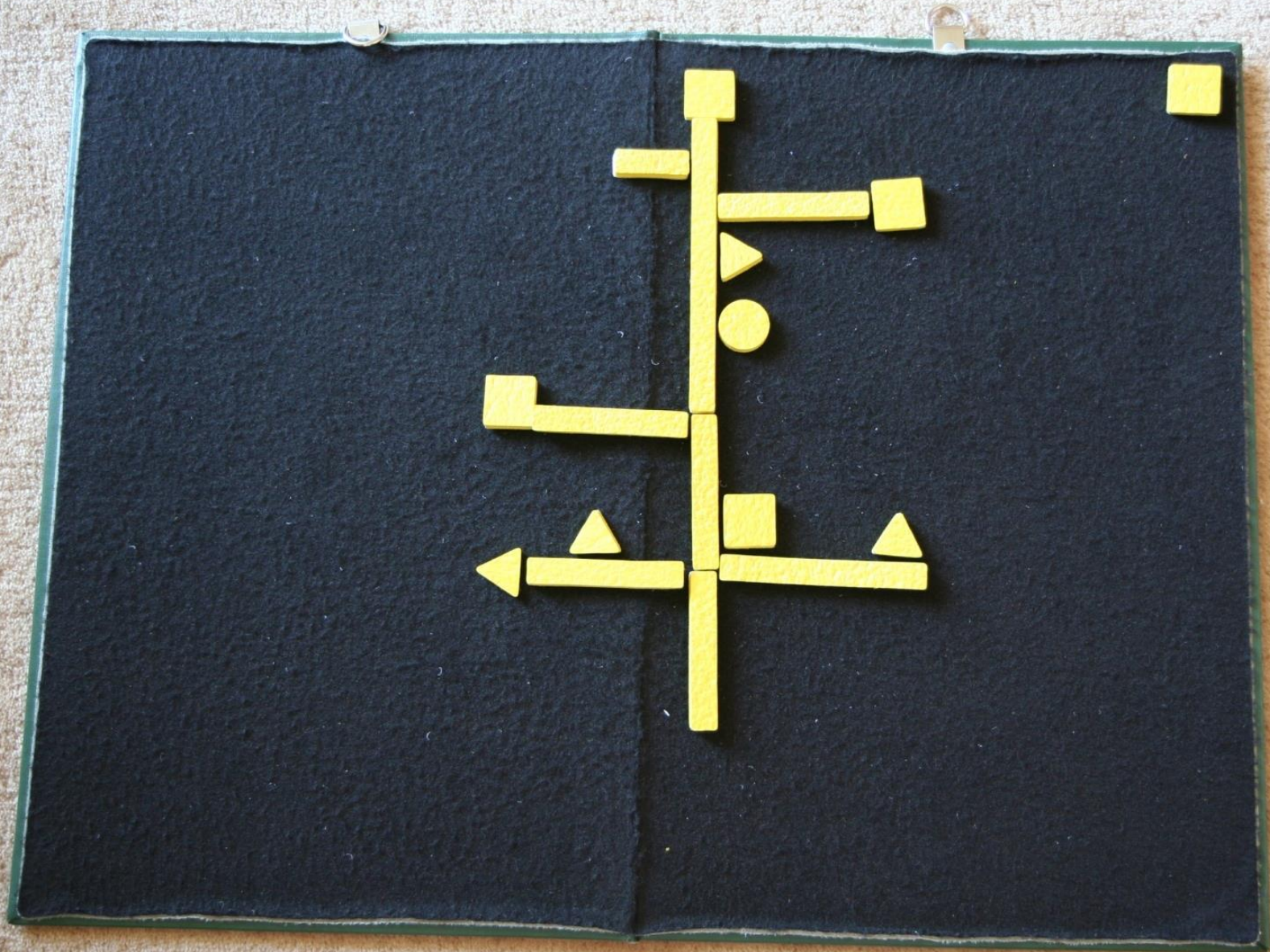
Edited By
Roy J. Brothers
Roger A. Huff

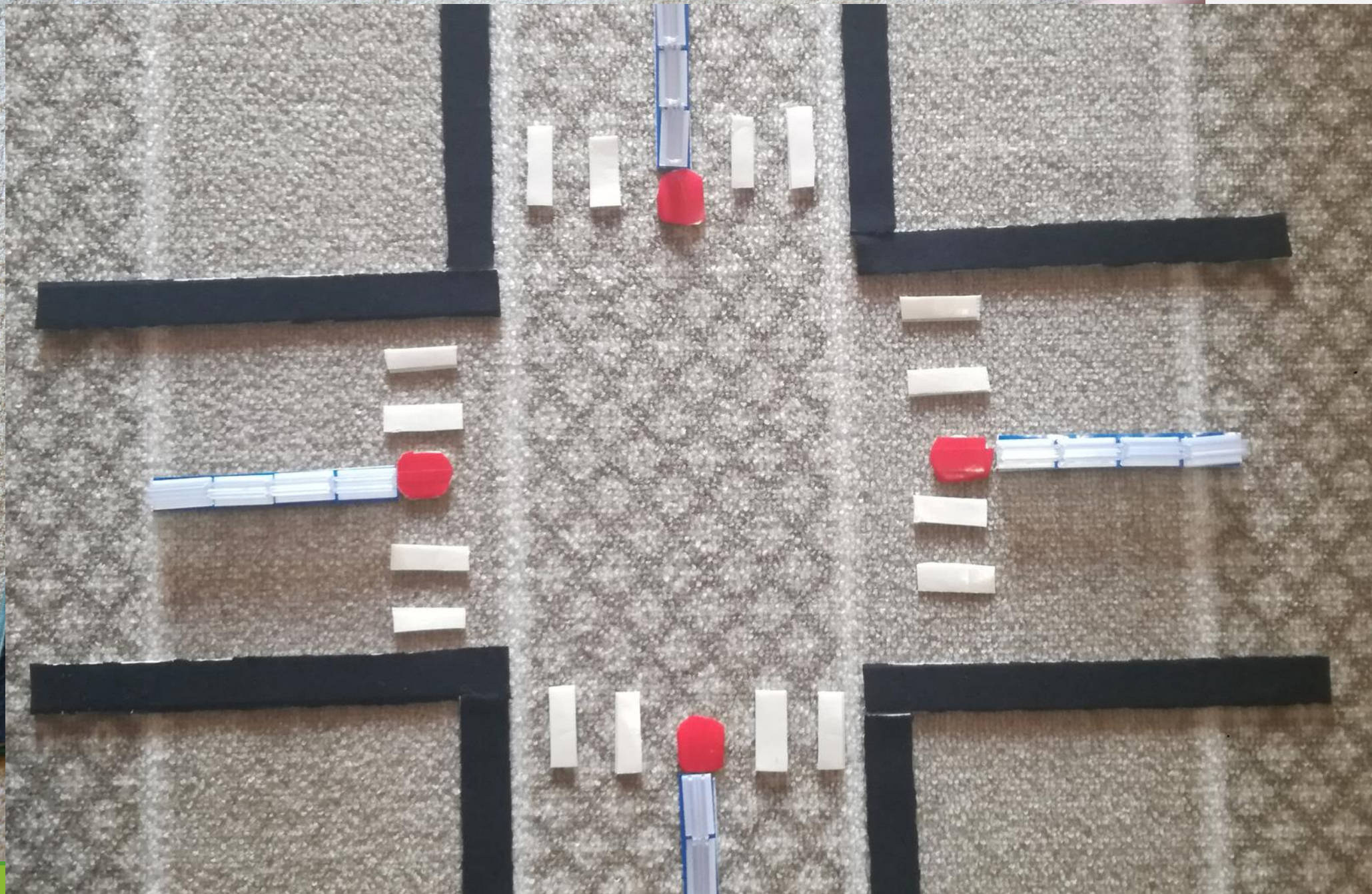
American Printing House for the Blind
Educational Research, Development, and Reference Group
Instructional Materials Reference Center
1839 Frankfort Avenue
P.O. Box 6085
Louisville, Kentucky 40206-0085

PLAN z „KLOCKÓW RZEPOWYCH”

- „Klocki rzepowe” – to zestaw składający się z maty (tworzywo pokryte czarnym materiałem) i żółtych, gumowych klocków podklejonych rzepą (klocki w kształcie figur geometrycznych - kółka, kwadraty, trójkąty, prostokąty oraz długie klocki – prostokąty, ludziki plastikowe, cienkie paseczki rzepy).
- zestaw zaopatrzony jest w podręcznik, gdzie można znaleźć, przykłady ćwiczeń rozwijających percepcje dotykową.
- za pomocą klocków można układać dowolne plany, schematy

Edukacja tyflograficzna – korzyści

- sprawniejsze i efektywniejsze posługiwanie się przyrządami służącymi do rysowania
- rozumienie grafik używanych na lekcjach przyrody, geografii, biologii, matematyki
- rozwijanie wyobraźni przestrzennej
- rozwijanie pojęć przestrzennych
- rozumienie planów, map itp.
- rozumienie konwencji rysunku, świata przedstawianego w sposób graficzny

Dziękuję za uwagę !!!

